

Результати вивчення напрямку «Система оцінювання здобувачів освіти»

Відповідно до Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Порядку проведення моніторингу якості освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 16 січня 2020 року № 54, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 лютого 2020 року № 154/34437, Методики оцінювання освітніх і управлінських процесів ЗЗСО, наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти в ЗЗСО» 30 листопада 2020 року № 1480, Положення про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти в КУ Сумська СШ № 25, м. Суми, наказу по школі 21 серпня 2023 року № 144-од «Про створення робочих груп та проведення самооцінювання якості освітньої діяльності за чотирма напрямами», з метою розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності, постійного підвищення якості освітньої діяльності, використання системного підходу до здійснення моніторингу на всіх етапах освітнього процесу протягом березня-травня проводилось вивчення системи оцінювання здобувачів освіти закладу робочою групою у такому складі:

1. Лисянська Л.А., заступник директора з навчально-виховної роботи, голова робочої групи;
2. Матвієнко С.П., керівник МО вчителів зарубіжної літератури;
3. Половинкіна С.А., керівник МО вчителів фізичної культури, предмета «Захист України»;
4. Шеремереєвич О.І., член батьківського комітету 8-В класу;
5. Сіробаба А., член учнівського самоврядування;
6. Козолуп С.О., учитель математики.

Члени робочої групи протягом березня-травня проводили спостереження за навчальними заняттями та заповнювали форму спостереження, вивчали навчальну документацію та проводили анкетування учасників освітнього процесу (батьків, педагогічних працівників, учнів).

Результати вивчення напрямку «Система оцінювання здобувачів освіти» наведено нижче.

Відповідно до вимоги 2.1. «Наявність відкритої, прозорої, зрозумілої для учнів системи оцінювання їх результатів навчання», учні отримують від педагогічних працівників інформацію про критерії, правила та процедури оцінювання навчальних досягнень. Інформація про критерії оцінювання навчальних досягнень учнів розміщена на офіційному сайті закладу, на інформаційних стендах у навчальних кабінетах; на початку навчального року вчителі інформують учнів та їхніх батьків про загальні критерії оцінювання. Більшість педагогів перед вивченням кожної теми знайомлять учнів з адаптованими до цієї теми критеріями, за потреби надають індивідуальні роз'яснення.

З допомогою таких методів збору інформації, як спостереження за проведенням навчальних занять, опитування, вивчення документації члени робочої групи проаналізували анкети-опитування учнів, учителів, батьків (269 респондентів). За результатами спостереження навчальних занять, вивчення документації та опитування учасників освітнього процесу встановлено, що в закладі забезпечується відкритість і прозорість інформації про систему оцінювання результатів навчання учнів.

Переважає більшість опитаних учнів (79%) зазначили, що здебільшого вчителі аргументують виставлення оцінок. Водночас під час навчальних занять деякі учні (10%) не в повній мірі орієнтувалися у запропонованих учителем критеріях оцінювання, що може означати нерозуміння ними того, як і за що їх оцінюють.

За результатами опитування та спостереження за навчальними заняттями члени робочої групи зробили висновок, що система оцінювання в закладі ґрунтується на компетентісному підході. Учителі надають учням час на обдумування відповіді та супроводять відповідь учня уточнюючими запитаннями. Переважає більшість учителів (більше 60%) забезпечує зворотний зв'язок щодо якості виконання завдань, використовують прийоми самооцінювання та взаємооцінювання учнів, спрямовують оцінювання навчальних досягнень на індивідуальний поступ учня, добирають домашні завдання, спрямовані на оволодіння ключовими компетентностями та наскрізними вміннями. Більшість учнів (79%) стверджують, що до початку оцінювання вчителі завжди пояснюють, за що учень може отримати ту чи іншу оцінку, а після оцінювання завжди її обґрунтовують.

Після проведення обробки результатів анкетування робоча група з'ясувала, що переважна більшість учнів та їхніх батьків зазначили, що поінформовані про критерії, правила і процедури оцінювання. На думку респондентів (79%), вчителі інформують здобувачів освіти про критерії оцінювання на початку навчального року. 67% опитаних вважають, що педагоги пояснюють здобувачам освіти критерії оцінювання індивідуально. Проте 10% здобувачів освіти отримують інформацію про критерії оцінювання тільки у разі звернення до вчителя, а 9% респондентів користуються інформацією з Інтернету.

Переважає більшість опитаних учнів та їхніх батьків вважають оцінювання результатів навчання справедливим та об'єктивним. За результатами анкетування 5,2% педагогів адаптують критерії оцінювання МОН України до навчальних дисциплін, які викладають; 88,2% – використовують їх виключно у відповідності до рекомендацій МОН України, 5% педагогів розробляють критерії самостійно для кожного обов'язкового виду роботи. Переважає більшість учителів користується системою оцінювання, спрямованою на реалізацію компетентісного підходу та застосовує різні прийоми формування оцінювання результатів навчання учнів.

Як свідчать результати анкетування, 64% учнів вважають оцінювання їхньої навчальної діяльності в закладі освіти справедливим і об'єктивним, 60% батьків вважають, що вчителі справедливо оцінюють навчальні досягнення їхніх дітей. Водночас 6% учнів при опитуванні зазначили, що у ряді випадків їх оцінюють

несправедливо та упереджено, і 10% - що вчителі рідко пояснюють вимоги до оцінювання.

Для оцінювання здобувачів освіти 76,5% учителів використовують поточне оцінювання, формувальне оцінювання та самооцінювання, 67,6% - підсумкове оцінювання, 35,3% - взаємне оцінювання учнів.

Аналіз відвіданих занять свідчить, що найбільше уваги педагоги приділяють формуванню таких компетентностей, як вільне володіння державною мовою, компетентності у галузі природничих наук, техніки і технології, інформаційно-комунікаційній та математичній, громадянській і соціальній, культурній; найменше – підприємливості та фінансовій грамотності.

Проведене моніторингове дослідження щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти продемонструвало:

94% педагогів з метою запобігання випадкам порушення академічної доброчесності серед здобувачів освіти (списування, плагіат, фальсифікація) проводять бесіди щодо дотримання академічної доброчесності,

52,9% дають такі завдання, які унеможливають списування,

26,5% використовують методичні розробки для формування основ академічної доброчесності;

50% знайомлять здобувачів освіти з основами авторського права.

Для забезпечення академічної доброчесності у своїй професійній діяльності 65% педагогів використовують власні матеріали,

45% - проводять бесіди про фундаментальні цінності: чесність, порядність, відповідальність;

23% - використовують у цьому питанні індивідуальний підхід.

2.2. Застосування внутрішнього моніторингу, що передбачає систематичне відстеження та коригування результатів навчання кожного учня

У закладі освіти проводиться системний моніторинг рівня навчальних досягнень учнів з усіх предметів (у річному плані роботи встановлено графік проведення моніторингових досліджень на навчальний рік, визначені відповідальні, є відмітки про виконання). Протягом 2023/2024 року адміністрація здійснила моніторинг стану якості викладання та рівня навчальних досягнень учнів 2-11 класів.

Аналіз відвіданих уроків учителів, спостереження за взаємодією «учитель-учень», результати проведених моніторингових робіт засвідчили, що педагоги закладу відповідально ставляться до проведення навчальних занять, мають якісну науково-теоретичну підготовку, на уроках використовують сучасні інноваційні форми і методи навчання, працюють над розвитком аналітичного, образного мислення учнів. Учителі приділяють посилену увагу роботі з кожним учнем, створюють ситуацію успіху, використовуючи диференційований підхід до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, забезпечуючи сприятливі умови для навчання і розвитку здібностей здобувачів освіти.

Показником якості роботи педагогів закладу є рівень якості навчальних

досягнень учнів. Розглянемо їх у порівнянні з минулорічними досягненнями.

Порівнюючи результати навчальних досягнень учнів 5-11-х класів бачимо, що збільшилася кількість учнів, які навчаються на початковому рівні та зменшилася кількість учнів з високим рівнем порівняно з 2022/2023 навчальним роком.

Якість знань порівняно з 2022/2023 навчальним роком знизилася на 5,5%.

Проаналізувавши стан успішності учнів окремо по класах, адміністрація дійшла висновку, що в кожному класі, окрім того, є резерв учнів, які б могли досягти свого основного рівня. Так, на високому рівні можуть навчатися 23 учні, які мають рівень досягнень 9 балів тільки з одного або двох предметів; 43 учні – мають 1-2 оцінки середнього рівня.

Проте, залишається високою кількість здобувачів освіти, рівень навчальних досягнень яких відповідає початковому. За результатами річного оцінювання 53 особи (8,6%) 5-11-х класів навчаються на початковому рівні. Цей показник у порівнянні з минулим роком погіршився на 2,2%.

Аналіз якості рівня навчальних досягнень учнів показує, що причинами виникнення проблем щодо учнів, які навчаються на початковому рівні залишається низька мотиваційна основа, відсутня система роботи зі слабовстигаючими здобувачами освіти й дітьми, які пропускають заняття через хворобу, недостатній зв'язок учителів із батьками, несвоєчасне повідомлення батьків про рівень успішності дітей через обрані шляхи спілкування з батьками. Фактором негативного впливу на рівень навчальних досягнень здобувачів освіти залишається недостатнє володіння і практичне втілення таких важливих педагогічних компетентностей як комунікативна, компетентність самоосвіти і саморозвитку, продуктивної та творчої діяльності. Але найголовнішою проблемою є форма навчання з використанням дистанційних технологій в умовах ситуації, що склалася.

2.3. Спрямованість системи оцінювання на формування у учнів відповідальності за результати свого навчання, здатності до самооцінювання

На думку більшості опитаних учнів закладу, система оцінювання в закладі спрямована на формування відповідальності за результати свого навчання:

79% учнів зазначили, що вчителі їх підтримують;

88% - що вчителі їх поважають;

82% учнів відповіли, що вчителі вірять в успіхи учнів;

96% отримують заохочення до подальшого навчання, учителі вірять в них та постійно допомагають;

76% учнів зазначили, що у закладі навчальні досягнення оцінюються з метою відстеження індивідуального прогресу кожного учня;

76 % - для визначення рівня знань, умінь та навичок;

82,4% учнів вказали на справедливу та об'єктивну оцінку навчальних досягнень учителями закладу.

84,2% учнів вказали на те що учителі доступно пояснюють та аргументують оцінки.

За результатами анкетування учнів з'ясовано, що 70,2 % учнів відповідально ставляться до навчання, усвідомлюючи його важливість для подальшого життя. 21% зазначає, що освітній процес у закладі не сприяє відповідальному ставленню до навчання, 8% стверджують, що школа не готує їх до життя.

Результати спостережень за проведенням навчальних занять та анкетування учнів дають підстави стверджувати, що переважна більшість педагогічних працівників застосовує прийоми формуального оцінювання результатів навчання, зокрема методики самооцінювання і взаємооцінювання (60%), водночас, за результатами опитування 25% учнів зазначили, що дуже рідко або ніколи не здійснюють їх. За останній рік зросла кількість педагогів, які під час навчальних занять пропонували дітям різномірівневі завдання. Під час опитування вчителі зазначили, що надають допомогу учням, підтримують морально, створюють належні умови для здобуття освіти з урахуванням умов (введення воєнного стану в Україні через повномасштабне вторгнення російської федерації), індивідуальних потреб здобувачів освіти, переважна більшість опитаних учнів зазначили, що вчителі підтримують їх, вірять у їхні успіхи та поважають. За результатами анкетування педагогічних працівників виявлено, що вони надають підтримку здобувачам освіти в різних формах: індивідуальні консультації, співпраця з батьками, додаткові та індивідуальні заняття, застосування наочності та ІКТ, формування навичок аналізу, самоаналізу, вміння оцінювати власні здобутки, створюють ситуації успіху на уроках, надають психологічну підтримку тощо. Переважна більшість опитаних учнів (54%) та більшість опитаних батьків (51%) вважають оцінювання в закладі об'єктивним і справедливим. 40% опитаних здобувачів освіти вважають, що вчителі справедливо оцінюють їхні навчальні досягнення, усвідомлюють, що оцінка відстежує їхній індивідуальний прогрес, водночас 6% опитаних не усвідомлює мотивуючу роль оцінювання, а 4% опитаних упевнені, що оцінка використовується як засіб покарання. Водночас у ході проведення спостереження за навчальними заняттями з'ясовано:

- що педагоги не завжди пропонують ситуації вибору в освітній діяльності для учнів, а саме: різномірівневі завдання, самооцінювання та взаємооцінювання (за результатами опитування 28% учнів дуже рідко або 10% ніколи їх не здійснюють);

- що вчителі не завжди аргументують оцінку, навіть на прохання здобувачів освіти (8%).

За результатами роботи робочої комісії, яка провела спостереження, анкетування, опитування, визначено рівні оцінювання за вимогами з напрямку «Система оцінювання здобувачів освіти»:

- Наявність системи оцінювання результатів навчання учнів, яка забезпечує справедливе, неупереджене, об'єктивне та доброзичесне оцінювання (достатній рівень);

- Систематичне відстеження результатів навчання кожного учня та надання йому(за потреби) підтримки в освітньому процесі (достатній рівень);

- Спрямованість системи оцінювання на формування в учнів відповідальності за результати свого навчання, здатності до самооцінювання (достатній рівень).

Роботу з напрямку «Система оцінювання здобувачів освіти» оцінено на достатньому рівні.